

Nereti pašvaldības pārstāvji sanāksmēs, forumos uzsver, cik svarīgi attīstīt, atbalstīt uzņēmējdarbību, kas ir visa novada asinsrite. Lai uzzinātu, ko pašvaldība dara, ko var darīt uzņēmējdarbības stimulēšanai, uz sarunu aicināju Cēsu novada domes Uzņēmējdarbības un attīstības komitejas priekšsēdētāju **INDRIKI PUTNIŅU**.

- Vai ir zināms, ko uzņēmēji sagaida no pašvaldības?

- Ir interesants teiciens - uzņēmēji sagaida, lai viņus netraucē. Kaut ar zināmu ironiju, tas pasaka ļoti daudz. Ja uzņēmējs dzīvo savu dzīvi, nevēršas pēc palīdzības pie pašvaldības, tas nozīmē, ka viņam viss kārtībā, un šādā gadījumā pašvaldībai nevajag iejaukties.

Bet, ja rodas kādas nebūšanas, svarīgi, lai nākt meklēt atbalstu. Mums jārada vide, ka uzņēmējs var droši nākt uz pašvaldību ar savām rūpēm, zinot, ka tiks sadzirdēts.

- Vai vietējā vara ieklausās uzņēmēju viedokli?

- Es teiktu, jā. Viens neliels piemērs, kas parāda šo saikni starp uzņēmēju un pašvaldību. Apvienojoties novadiem, katrā bija savi ielu tirdzniecības noteikumi, dažādas situācijas, dažādas nodevas, dažādas atlaides. Izstrādājām vienotus noteikumus, tie tika pieņemti, bet tad vairāki uzņēmēji vērsās pašvaldībā, uzrunāja arī mani, norādot, ka apstiprinātās nodevas ir nedemokrātiski augstas tieši vietējiem uzņēmējiem, bet atlaižu nav.

Paskatījāmies, kāda kārtība citos novados, iestrādājām noteikumus grozījumus un domes sēdē pagājušajā nedēļā apstiprinājām jaunus saistošos noteikumus, kas nosaka, ka vietējiem uzņēmējiem pienāksies atlaides 50 procentu apmērā. Šis ir labs piemērs, ka uzņēmēji, vēroties pie pašvaldības, izklāstot savu viedokli, var panākt risinājumu.

- Ko pašvaldība var darīt uzņēmēju labā?

- Sākšu ar to, ka pašvaldībai jā rūpējas par iedzīvotājiem, viņiem labvēlīgu vidi, bet uzņēmējs ir tas pats iedzīvotājs. Viņam ir ģimene, uzņēmumā ir darbinieki ar ģimenēm, un, ja novadā ir pievilcīga vide dzīvošanai – izglītība, veselības aprūpe, kultūras piedāvājums –, arī tas uzskatāms par atbalstu uzņēmējam.

Protams, ir instrumenti, kas domāti tieši uzņēmējdarbības atbalstam, industriālās teritorijas, infrastruktūras izbūve, sakārtošana, dažādi atbalsta mehānismi, tostarp, grantu konkursi, nodokļu atlaides, kas ir pašvaldības kompetencē. Svarīga arī informatīvā saikne, kas veiksmīgi strādā. Ieviesta ikmēneša interaktīvā ziņu lapa, kurā atrodami pašvaldību jaunumi, kas varētu interesēt uzņēmēju, arī citu institūciju aktualitātes. Uzņēmēji e-pastā saņem šo biļetenu, kurā nav lieli teksta apjomi, bet virsraksti un īpašs apraksts, ja viņu kas ieinteresē, var iet dziļāk un lasīt. Šo iespēju izmanto daudzi.

- Pašvaldībai pārmet birokrātiju.

- Uzņēmējiem visbiežāk jāsas-

Jābūt kādam *burkānam*, lai piesaistītu investorus

topas ar būvvaldi, un valstī kopumā procesi tajā iestrēgst, pat apstājas. Par Cēsu novada būvvaldi šobrīd no uzņēmējiem dzirdētas ļoti labas atsauksmes, ka lietu izskatīšana vērsta uz uzņēmējiem, nevis – pret viņiem, ka komunikācija ir viegla, produktīva. Tur palīdz pieņākas būvvaldes vadītāji Vijai Gēmei, kura ar savu komandu panākusi, ka jautājumi tiek operatīvi risināti.

- Kā viens no atbalsta instrumentiem minēts industriālo teritoriju attīstība, bet Industriālais parks Cēsīs nemaz tik ātri neatīstās.

- Jā, tur joprojām daži zemes gabali pieejami, bet gribu atzīmēt, ka šajā brīdī un visā šajā gadā uzņēmējdarbībā jūtama liela piesardzība, nevēlēšanās riskēt ar kādiem attīstības plāniem. Arī banku aizdevumu līkmes augstas, tas viss piebremzē kopējo ekonomisko aktivitāti valstī, piebremzējis arī Cēsu industriālā parka izaugsmi.

- Varbūt pašvaldība pārāk maz iegulda investoru piesaistē?

- Šajā jomā jāstrādā visu laiku, nebūs brīdis, kad varēs teikt, viss izdarīts. Droši vien, ka vienmēr var darīt vairāk, labāk, bet, lai investors nāktu, svarīgi daudzi apstākļi, tostarp, dzīvojamais fonds, arī darbaspēka pieejamība. Cēsu novadā bezdarbs ir tikai 3,5 procenti, var teikt, bezdarba nav, kur investoram ņemt darbiniekus? Jāpiesaista no apkaimes, tāpēc vajadzīgs dzīvojamais fonds, kur cilvēkiem dzīvot.

Gribu teikt, ka jābūt kādam "burkānam", lai investors sāktu skatīties uz šo pusi. Mums jāizmanto tās iespējas, kas ir novadā. Te var minēt rūpnīcu, ko poligonā "Daibe" būvē pašvaldība. To izsolē nodos uzņēmējam, kurš tur vēlēties attīstīt atkritumu pārstrādi. Skaidrs, ka šī ir joma, kas attīstīsies, mums jāizmanto iespēja, ko dod poligons.

- Vai nebūs tā, ka pašvaldība iztērēs naudu, uzbūvēs rūpnīcu ar atbilstošu infrastruktūru, bet piedāvājums uzņēmējus nepiesaistīs?

- Interese par šo piedāvājumu jau ir, esmu drošs, ka telpas tukšas nepaliks. Arī Cēsīs ir vairākas teritorijas, kur investoriem iespēja attīstīt biznesu, teiksim, "Cīrulīšu" rajons. Kvartālā "Rainis" būs iespēja ienākt radošo industriju pārstāvjiem. Lielas iespējas ir "CATA" teritorijā, kas uzņēmumam pārāk liela. Ir iespējas to attīstīt uzņēmējdarbībai.

- Bet bijusi autoremontu rūpnīcas teritorija?

- Te pašvaldība neko daudz ietekmēt nevar, teritorija tai nepieder.

- Kas ir Cēsu novada uzņēmējdarbības pamats?

- Statistika liecina, ka lielākās nozares novadā ir pārtikas ražošana, mazumtirdzniecība, kokapstrāde, lauksaimniecība. Manuprāt, arī tūrismam jābūt tam stūrakmenim, uz kuru jābalstās, domājot par visaptverošu attīstību. Ne tikai pilsētā, bet visā novadā, aptverot lauku teritorijas. Tāpēc

FAKTI

■ Uz 2023. gada 1. janvāri pēc Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes datiem Cēsu novadā reģistrēti 44 834 iedzīvotāji, - no tiem līdz darbaspējas vecumam – 6940; - darbaspējas vecumā – 28 498; - pēc darbaspējas vecuma – 9396.

■ "Lursoft" datu bāzē rodams, ka novadā reģistrēto aktīvo uzņēmumu skaits uz 18. augustu – 4512. Salīdzinot ar citiem novadiem, Cēsu novads ir piektajā vietā. Kaimiņu novados: Valmieras novadā – 4521, Siguldas novadā – 2899, Limbažu novadā – 2790, Madonas novadā – 2538, Smiltenes novadā – 1805 uzņēmumi.

■ Pērn jaundibināti 187 uzņēmumi, šogad līdz 18. augustam – 103 uzņēmumi.

■ CĒSU NOVADĀ:

- Top 10 uzņēmumi ar lielāko apgrozījumu 2022. gadā: AS "Cēsu Alus"; "Baltic Wood Trade", "EKJU", "ALB", "Unguri", AS "CATA", "Cēsu gaļas kombināts", "Beātus", "Gaižēni", "Lode".

- Top 10 uzņēmumi ar lielāko apgrozījuma pieaugumu 2022. gadā, salīdzinot to ar 2021. gada apgrozījumu: "Baltic Wood Trade", "Adven Latvia", "Dabas koks", "Dakstiņu ražotājs", "Arbolat", "FUNDUSS", "Defence Partnership Latvia", "OPUS GRATA", "Balt-Go", "Ķērpīši".

plānojam pašvaldībā mainīt uzņēmējdarbības pārvaldības formu, uz Tūrisma attīstības aģentūras bāzes veidojot Uzņēmējdarbības vides attīstības aģentūru, kas rūpētos gan par tūrisma jomu, kas ir uzņēmējdarbība, gan par citām uzņēmējdarbības jomām.

- Vai neliekam uz tūrisma pārāk lielas cerības?

- Uzskatu, ka tas ir mūsu līdz galam neizmantotais resurss. Runājam, ka nedrīkst iztukšot laukus, visus aicināt uz pilsētām, bet tā centrītiece globāli ir ļoti izteikta, pašvaldība to tieši nevar ietekmēt. Bieži to ietekmē arī valsts politika, tās lēmumi, kaut vai izglītības jomā.

Manuprāt, tūrisms ir tas, kas var noturēt ļaudis, kas nodarbojas ar šo uzņēmējdarbības veidu, lauku teritorijās. Te pašvaldība var nākt talkā, veidojot visaptverošu tūrisma mērķetingu, ieinteresējot tūristu plūsmu izbraukt ārpus pilsētas, faktiski radot piedāvājumu vairākām dienām.

Cēsu novadā piedāvājums ir tik plašs, ka varam to nodrošināt, tikai tas ir "jāieliek vienā groziņā". Esmu pārliecināts, ka joprojām ir virkne neizmantotu tūrisma attīstības iespēju, piemēram, mūsu novadā esošās daudzās pilsis un muižas, kas netiek pilnvērtīgi noslogotas.

- Vai attīstīt uzņēmējdarbību pagastos ir iespējams?

- Latvijā ir ļoti labi piemēri, teiksim, Lizuma pagasts, kur darbojas Baltijas mēroga uzņēmumi "Avoti", kas ražo mēbeles, granulas, un "Dimdiņi", nodarbinot lielu darbinieku skaitu. Bet viņi līdz tam gājuši ilgi. Taču mākslīgi lielas ražotnes lauku teritorijā izveidot nevaram, tam jānotiek pēc uz-

Kas nosaka šādu veiksmes stāstu?

- Domāju, viss sākas tieši ar konkrētā uzņēmēja ienākšanu. Viņi veido ap sevi komūnu, pilda arī sava veida sabiedrisko misiju – rīko publiskus pasākumus, jā, pamatā ir bizness, bet viņi piesaista apmeklētājus Līgatnei kopumā, arī visam Cēsu novadam.

Te atkal gribu atgriezties pie Vecpiebalgas muižas kā neizmantotā resursa. Muiža lielākoties stāv dīkā. Ja būtu kāds uzņēmējs, kurš kā nomnieks caur pasākumu prizmu spētu šo muižu padarīt dzīvāku, tas būtu ļoti noderīgi. Ieguvēji būtu pilnīgi visi – gan uzņēmēji, gan sabiedrība kopumā, te veidotos cita veida "zeīts". Bet Vecpiebalgas muiža nav vienīgā, kurai ir liels tūrisma uzņēmējdarbības potenciāls.

- Tā varbūt tomēr uzskatāma par pašvaldības neizdarību, ka šis resurss netiek izmantots.

- Piekritu, bet šos jautājumus var risināt, ja atrodas cilvēki, kuriem ir degsme darīt. Pašvaldības uzdevums būtu atrast šādus uzņēmējus, bet bieži tādās situācijās atduramies pret sabiedrības aizdomām, jo cilvēki ne labprāt pieņem jaunus iniciatīvas, ienācējus no malas.

Taču šīs iespējas jāizmanto, jo brīdī, kad kāds vēsturiskais objekts sāk dzīvot jaunu un aktīvu dzīvi, no tā iegūst tur jau esošie pakalpojumu sniedzēji un rodas jauni, rodas pienasums visai vietējai sabiedrībai. Mums mazāk vajadzētu skatīties uz otru ar aizdomām, bet vairāk atbalstīt vienam otru, un tas attiecas arī uz pašvaldību kā sabiedrības locekli un sadarbības partneri.

- Domes sēdē apstiprināts zīmols "Radīš Cēsu novadā". Vajadzīgs lēmums?

- To radīs laiks, bet ceru, ka tas radīs uzņēmēju interesi. Tā ir iespēja veidot vienoto novada vēsti. Domāju, nav vairs nozīmes runāt, reģionālā reforma bija laba vai slikta, ir jāpieņem situācija un jāizmanto dotās iespējas. Mums ir viens novads, tāpēc jādara viss, lai būtu vienoti, nevis sašķelti. Šāds vienots zīmols ir veids, kā varam identificēt sevi kā vienotu novadu, kā uz āru varam to pasniegt.

Te gan jārunā par turpmāko, ar zīmolu nepietiek. Cēsīs, citās apdzīvotajās vietās jābūt vietām, kur vienā plauktā nopērkamas šīs preces. Tas būtu pašvaldības uzdevums, vienoties ar tirdzniecības uzņēmumiem par šādu vietu radīšanu. Tikai tad tam ir jēga, nevis tad, ja šīs preces būs izkaisītas dažādos plauktos. □

Lappusi sagatavojis
JĀNIS GABRĀNS

Projektu finansē
Mediju atbalsta fonds
no Latvijas valsts
budžeta līdzekļiem

MAF
Mediju atbalsta fonds

Mediju atbalsta fonda ieguldījums no
Latvijas valsts budžeta līdzekļiem.
Par saturu atbild projekta īstenotājs
izdevniecība SIA "Cēsu Druva".